

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri **kron**e na leto, za pol leta **dve kroni**, za četrt leta **eno krono**; za člane zvezinih zadrug po **tri kron**e na leto. — Posamezne številke **20 vin**.

:: **Telefon štev. 216.** ::

C. Kr. poštna hran. št. 64.846
Kr. ogrske „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Ob petletnici štajerskega pododbora Zadružne zveze v Ljubljani. Zadruga in predavanja. Živinorejska zveza za kamniški politični okraj. Agrarna reforma u Rusiji. Gospodarski pregled. Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani. Zadružni pregled. Občni zbori. Bilance.

Ob petletnici štajerskega pododbora Zadružne zveze v Ljubljani.

(Poročal na skupščini dne 25. junija 1913 Vladimir Pušenjak.)

Dne 1. julija leta 1908 je začel poslovati štajerski pododbor Zadružne zveze v Mariboru. Doba petih let je kratka doba, za pododbor pa največjega pomena, saj je bila to doba stalnih bojov, doba, v kateri je bilo treba pridobivati prijateljev in delavcev za kmečko gospodarsko organizacijo, ustanavljati kmečke posojilnice in izpopolnjevati maloštevilne že obstoječe kmečke zadruga. Delo je napredovalo počasi, treba je bilo tu in tam razpršiti še razne predsodke in buditi zanimanje za kmečko gospodarsko organizacijo. Vstrajno delo, zlasti potom tečajev in predavanj, je premagalo vse ovire in povzročilo, da se je tekom petih let po Spodnjem Štajerskem razplekla tako gosta mreža denarnih zadrug, da je dandanes zelo malo krajev na Spodnjem Štajerskem, kjer bi bilo mogoče, še ustanoviti kako kmečko posojilnico. Doba prvih petih let ni bila samo doba ustanovitev, temveč tudi doba, v kateri je mlada kmečka organizacija pokazala svojo življensko silo; saj je bila ta doba doba več ali manj stalnih denarnih kriz, kojih najhujša

je nastopila zadnje mesece lankega leta. Naša organizacija je to krizo dobro prestala, akoravno je najmlajša med vsemi gospodarskimi organizacijami na Štajerskem. Ta vesel pojav nas navdaja z upanjem, da bo naša organizacija tudi v bodoče, ko se bo še bolj okrepila, vsako krizo prav dobro prestala in da lahko kmečko ljudstvo mirno gleda v bodočnost. Naša organizacija pa ni samo dobro prestala denarne krize, temveč je tudi ostala pri prejšni obrestni meri. In le tam, kjer so mestni denarni zavodi vprizorili pravcat lov za hranilnimi vlogami in vabili z višjo obrestno mero vlagatelje v svoj krog, so bile naše posojilnice prisiljene, zvišati obrestno mero za vloge in posojila za $\frac{1}{2}\%$. Večina naših posojilnic ima še vedno $5\frac{1}{2}\%$ obrestno mero za posojila, le nekaj 6% , so pa tudi take, ki zahtevajo le 5% , za posojila na osebni kredit 6% , dočim zahtevajo zavodi, ki ne pripadajo naši organizaciji, za posojila na osebni kredit 6% , $6\frac{1}{2}\%$, 7% in tudi $7\frac{1}{2}\%$. Povprečno je osebni kredit pri naših zavodih za najmanj 1% cenejši, kot pri zavodih drugih organizacij in prihrani naša organizacija v enem letu nad 150.000 K na obrestih našim posojilojemalcem, kar je gotovo velikega gospodarskega pomena, ker

pride v dobro tistim, ki so najbolj pomoči potrebni, to so — posojilojemalci.

Ne samo razvoj zadrug samih in zaupanje ljudstva do istih priča o napredku, temveč tudi izpopolnitev poslovanja v smislu zadružnih in trgovskih načel ter določb zakonov. Letos se nam je na primer posrečilo doseči, da so vse zadruge do srede junija izgotovile računске zaključke, kar se posreči le malokateri zadružni organizaciji.

Članstvo.

Delo pododbora se zrcali v leto za letom napredujočem številu članic. Koncem leta 1907, pred ustanovitvijo pododbora, je bilo na Štajerskem 49 zadrug, ki so pripadale Zadružni Zvezi v Ljubljani (42 posojilnic in 7 raznih zadrug). Koncem leta 1912 pa pripada isti 113 zadrug (98 posojilnic in 15 raznih drugih zadrug). Če pomislimo, da tri izmed koncem leta 1907 obstoječih članic ne pripadajo več naši organizaciji (1 se je izključila, dve pa sta likvidirali) znaša prirastek 67 zadrug, število članic se je več kot podvojilo. Te zadruge pa ne obstoje samo na papirju, temveč, kar bo razvidno iz naslednjih izvajanj, razvijajo živahno delavnost, le dve pašniški zadrugi ne delujeta, ker se vrše dolgotrajna pogajanja, komisije itd. radi pašnikov. Sad našega dela je gosta mreža dobro delujočih rajfajzovk, mi stremimo pa tudi za tem, da ustanovimo razne druge vrste kmečkih zadrug. S strojnimi zadrugami se je napravil začetek in, če tudi so imele nekatere sitnosti zaradi strojev, ker ni poslala tvrdka dobrih strojev, so vspehi že v prvem letu ugodni, zelo ugoden pa je uspeh prve strojne zadruge, katera obstoji že 3 leta. Naša želja je po vzgledu drugih dežel ustvariti na Spodnjem Štajerskem v svrhu pospeševanja živinoreje organizacijo modernih, dobro delujočih živinorejskih zadrug. Odlični zadružni in kmetijski strokovnjaki ter živinozdravniki izven naše organizacije streme za istimi cilji, a celo delo — ovirajo deželni organi za živinorejo. Upamo pa, da se bo tudi ta ovira dala v doglednem času odstraniti in se bo moglo na Spodnjem

Štajerskem ustanoviti lepo število dobrih živinorejskih zadrug. Ker so dani vsi predpogoji, je uspeh živinorejskim zadrugam zagotovljen.

Napredek v številkah.

Koncem leta 1907 so naše članice posojilnice štejele 8427 članov, prometa so imele 7,898.169 K 79 v. Stanje hranilnih vlog je znašalo 4,099.428 K 3 vin., stanje posojil 3,142.988 K 7 v. Čisti dobički so znašali 17.109 K 22 v., rezervni zakladi 120.411 K 42 v. Odvišen denar je znašal okrog 500.000 K. Neznatne so te številke; če se pa pomisli, da je večina zadrug začela poslovati še le leta 1907, zadoščajo za začetek.

Sedem gospodarskih zadrug, katere so pripadale leta 1907 naši organizaciji, pa je imelo 1614 članov, in 336.362 K 73 v. prometa, tri zadruge so izkazale zgube 6.869 K 51 v., štiri pa čistega dobička 337 K 44 v., rezervni zakladi so znašali 7.077 K 45 v.

Koncem leta 1912 pa vidimo popolnoma drugo sliko. Velikansk je napredek ne le posojilnic, temveč tudi gospodarskih zadrug. Naj govore številke!

Posojilnice so imele 25.184 članov, njih število se je tekom treh let potrojilo. Promet je znašal lepo svoto 27,667.485 K 26 v, se je tudi več kot potrojil. Stanje hranilnih vlog je znašalo 18,732.364 K 76 v; če tudi ta številka ni Bog ve kako velika, smo vendar z ozirom na mlado organizacijo in na dejstvo, da je izmed 98 posojilnic 82 rajfajzovk in le 16 posojilnic mešanega ustroja, lahko zadovoljni. Saj izkazuje n. pr. Verband v Gradcu, ki ima 296 članic posojilnic, torej trikrat toliko, kot mi in je le 47 posojilnic ustanovljenih leta 1906 in pozneje, med tem ko so druge vse starejše, po zadnji statistiki 33,991.178 kron 38 v hranilnih vlog, torej niti ne dvakrat toliko, kot mi. Stanje posojil znaša pa 15,689.852 K 67 v, se je tekom petih let petkrat pomnožilo. Čistega dobička so napravile vse naše članice 79.178 K 40 v, isti se je več kot štirikrat pomnožil; rezervni zakladi vseh posojilnic znašajo lepo svoto 698.729

kron 84 v, izkazujejo več kot petkratno zvišanje. Naše članice izkazujejo koncem leta 1913 1,369.142 K 42 v odvišnega denarja, skoraj trikrat toliko, kot pred petimi leti.

Naloženi denar izkazuje 64 posojilnic, in sicer izkazuje naloženega denarja do 10.000 K 18 posojilnic, 10.000 do 50.000 K 32 posojilnic, 50.000 do 100.000 K 7 posojilnic, 100.000 do 200.000 K 4 posojilnice, 200.000 do 300.000 K 1 posojilnica, nad 300.000 2 posojilnici. Najboljši dokaz za to, da uživa naša organizacija zaupanje pri ljudstvu, je dejstvo, da dobiva za svoje potrebe ne le dovolj hranilnih vlog, temveč izkazuje koncem kritičnega leta 1912 še tako mnogo odvišnega denarja in, da je le ena tretina zadrug navezana na kredit. S tako ugodnimi rezultati se more le malokatera kmečka organizacija koncem leta 1912 ponašati.

13 delujočih gospodarskih zadrug šteje koncem leta 1912 1.899 članov. Promet se je podvojil in znaša 625.263 K 60 v. Le 4 zadruge izkazujejo majhno izgubo v znesku 819 K 74 v, dočim izkazujejo ostale gospodarske zadruge čistega dobička 1.996 K 95 v. Rezervni zakladi so se tekom petih let skoro podvojili in znašajo 13.041 K 89 v. Te številke kažejo, da se tudi gospodarske zadruge, katerih vodstvo je dokaj težavnejše, kakor vodstvo posojilnic, ugodno razvijajo. Med gospodarskimi zadrugami imamo štiri strojne zadruge, katere vzdržujejo bencinske motorje in mlatilnice, ena še povrh mostno tehtnico, ter si žele s časom nabaviti še drugih kmetijskih strojev, 3 konsumna društva, katera od leta do leta napredujejo, odkar se jim je posrečilo dobiti dobre, zanesljive in poštene poslovodje, 2 kmetijski zadrugi, ki vzdržujeta trtnice in drevesnice, 2 stavbinski zadrugi, ki ste zgradili, oziroma nakupili in priredili društvene domove, 1 mlekarsko zadrugo in 1 zadrugo za vnovčenje živine in pospeševanje živinoreje. Tudi poslednja zadruga razvija živahno delavnost, zlasti posreduje med prodajalci in kupci plemenske in druge živine. Napredek gospo-

darskih zadrug nas kliče k nadaljnemu delu na tem polju, nas poziva, da ustvarjamo predpogoje za razne zadruge, katere uspevajo in bodo v bodoče tudi uspevale, če bodo dani vsi potrebni predpogoji in če bo vodstvo v — dobrih rokah.

Naša organizacija je kmečka organizacija.

Dokaz temu ni samo, da so zadruge kmečkega značaja, da je izmed 98 posojilnic 82 rajfajznovk, in le 16 posojilnic mešanega ustroja, dokaz ni samo, da delujejo v kmečkih župnijah in pripadajo skoraj vsi člani kmečkemu stanu, temveč najboljši dokaz je dejstvo, da zavzemajo vodilna mesta v pretežni večini organizacij — kmetje. Na podlagi ravnokar sestavljene statistike za leto 1912 so načelniki zadrug kmetje pri 67 zadrugah, duhovniki pri 37 zadrugah, učitelji pri 3 zadrugah, obrtniki pri 2 zadrugah, odvetnik pri 1 zadrugi, zdravnik pri 1 zadrugi, uradnik pri 1 zadrugi, trgovec pri 1 zadrugi. Skoraj dve tretjini načelnikov je bilo kmetov.

Tajniška mesta zavzemajo kmetje pri 30 zadrugah, kmečki sinovi pri 19 zadrugah, duhovniki pri 24 zadrugah, organisti pri 12 zadrugah, učitelji pri 9 zadrugah, trgovec pri 1 zadrugi, gostilničar pri 1 zadrugi, nastavljene uradnike ima 15 zadrug. Dve zadrugi, ki ne delujeta, nimata tajnikov. Tudi izmed tajnikov pripada, če odštejemo zadruge, ki imajo nastavljene uradnike, polovica kmečkemu stanu.

Važno mesto predsednika nadzorstva zavzemajo kmetje pri 70 zadrugah, duhovniki pri 29 zadrugah, delavci pri treh zadrugah, odvetniki pri dveh zadrugah, učitelji pri 2 zadrugah, urednik, notar, zdravnik, obrtnik, vsak pri 1 zadrugi. Tri zadruge nimajo nadzorstva. Če seštejemo vsa vodilna mesta in če primerjamo število s številom kmetov, ki ista zavzemajo, vidimo, da pripade več kakor dve tretjini vodilnih mest v zadrugah kmečkemu stanu.

Vzroki napredovanja.

Vzrok, da izkazuje pododbor v kratki dobi petih let tako lep napredek, je — smo-

treno organizatorično delo. Kot glavni predpogoj za napredek združništva smatra pododbor vzgojo dobrih združnih delavcev, katerim se naj poverijo vodilna mesta v zadrugah in pa izobrazba ljudstva v vseh združnih in gospodarskih vprašanjih. Prvi cilj skuša doseči potom prireditve tečajev, drugega pa potom okrožnih združnih shodov in predavanj.

Priredilo se je pet združnih tečajev, ki so trajali po en teden. Udeleževalo se je istih nad 200 mož in mladeničev, z istimi spojenih bilančnih tečajev nad 250 udeležencev. Skoraj vsi ti udeleženci zavzemajo danes vodilna mesta v naših organizacijah in uporabljajo v tečajih pridobljeno znanje v prosep organizacije. V treh tečajih za nadzorstvo, ki so trajali po dva dni, se je poučevalo o poslovanju nadzorstev. Vspeh teh tečajev je, da pri večini zadrug nadzorstvo prav dobro posluje. Da se povzdigne zanimanje za povzdigo živinoreje, sta se priredila dva živinorejska tečaja. Od l. 1910 naprej se vrše vsako leto v drugem tečaju v bogoslovnem učilišču predavanja o združništvu in knjigovodstvu, katerih se udeležijo vsi gospodje četrtoletniki.

Leta 1908 so se pričeli po vzgledu Raifaizenove organizacije v Nemčiji prirejati okrožni združni shodi, kateri so se že prav udomačili med našim ljudstvom. Celo Spodnje Štajersko je razdeljeno v 10 okrožij: 1. okraji Maribor, Marenberg in Sv. Lenart v Slov. gor.; 2. okraj Ptuj; 3. okraja Slov. Bistrica in Konjice; 4. okraja Šmarje in Rogatec; 5. okraji Celje, Vransko, Laško; 6. okraja Sevnica in Brežice; 7. okraj Gornjigrad; 8. okraja Šoštanj in Slovenjigradec; 9. okraj Kozje; 10. okraja Ljutomer in Gornja Radgona.

V vsakem okrožju se vrši vsako leto en shod in sicer menjaje se vsako leto na sedežu druge članice. Udeležujejo se teh shodov v prvi vrsti funkcionarji zadrug, razun tega pa tudi člani in vlagatelji zadrug. Na shodih se dajejo navodila za poslovanje in razpravlja o perečih dnevih vprašanjih. Do konca leta 1912 se je priredilo 26 okrožnih združnih shodov.

Razun teh shodov in tečajev se je priredilo 150 predavanj o združnih in gospodarskih vprašanjih.

Delo za ljudski blagor.

Zadruga skrbe po možnosti za to, da imajo same svoje domove, da pripomorejo izobraževalnim organizacijam do domov, oziroma dvoran, in da ojačujejo slovenski živelj v naših trgih in mestih s tem, da pospešujejo naselitev slovenskih trgovcev in obrtnikov. Lastne domove, oziroma hiše s posestvi ima 24 posojilnic in sicer: v Ljutomeru, Gornji Radgoni, Križevcih, Ormožu, Slov. Bistrici, Loki pri Zidanem mostu, Celju, Marnbergu, Makolah, Ljubnem, Sv. Benediktu v Slov. gor., Sv. Lenartu v Slov. goricah, Slovenjemgradu, Dobrni, Frankolovem, Hajdini, Št. Ilju v Slov. gor., Št. Ilju pri Velenju, Št. Juriju ob juž. žel., Kozjem, Sv. Kunigundi n. P., Laškem, Oplotnici in Sevnici ter pet gospodarskih zadrug in sicer v Makolah, Petrovčah, Trbovljah, Sv. Emi in Rečici ob Savinji. Vrednost teh stavb in posestev pa znaša nad 1,390.000 K.

Naše članice so vkljub temu, da poslujejo šele kratko dobo, mnogo storile za pospeševanje izobrazbe in za napredek slovenskega življa, a mnogo so storile naše zadruga tudi na polju dobrodelnosti. To delo za ljudski blagor se vrši potom naše organizacije že v precejšni meri, vršilo se bo v obilnejši meri tudi v bodoče.

Revizijsko delo.

Tekom 5 let se je potom pododbor izvršilo 239 revizij in 2 generalni reviziji. Potom revizij so se odstranili večinoma vsi nedostatki, katere so izkazovale zadruga in se je poslovanje tako izpopolnilo, da je sedaj poslovanje pretežne večine članic prav dobro, dela se pa vstrajno na to, da se popolnoma zboljša tudi poslovanje onih par članic, katere še izkazujejo kake nedostatke.

Sklepna beseda.

Pododbor gleda na pet let trudapolnega dela nazaj, gleda nazaj na dobo najintenzivnejšega dela, na dobo ustanovitev, na začetno

dobro kmečke gospodarske organizacije. Da so se v dobi 5 let dosegli silno lepi uspehi, je zasluga neumorno delujočih združnih delavcev v naših zadrugah, katerim je naše ljudstvo poverilo svoje zaupanje. Če bomo v bodoče v istem smislu delovali, so nam zagotovljeni še lepši vspehi in se bo naša organizacija razvila v mogočno združno organizacijo, katera bo v korist, čast in ponos slovenskega kmeta na Štajerskem.

Zadruga in predavanja.

Veliko je že storilo slovensko združništvo za pouk in izobrazbo. Naše živinorejske zadruga so ravno s predavanji, tečaji in sestanki spravile živinorejo v nov tir. Združna zveza je s tečaji vzgojila celo vrsto praktičnih delavcev na združnem polju. Tudi na združno šolo smo lahko zadrugarji ponosni. Vendar imamo v tem oziru še ogromno nezorane ledine. Posamezne hranilnice in posojilnice to plat še vse premalo vpoštevajo. Na predavanja o živinoreji smo se že navadili, pozabili smo pa, da je pouk potreben tudi o drugih stvareh. Kako še manjka pravega združnega umevanja pri masah. Privatno in javno gospodarstvo se tako redkokdaj zna pravilno ločiti. Danes, ko je vsak hribovec gospodarsko zezan s svetovnim trgom, bi ga moral tudi vsak kolikortoliko poznati. Vedno pridigujemo, da danes kmet ni več samo poljedelec ampak tudi trgovec, da ne zadostuje več, če zna dobro obdelovati polje in rediti živino, ampak da mora znati tudi dobro spraviti v denar, kar je pridelal, in potem kupiti dobro in poceni, kar se rabi pri hiši; zraven se pa tako malo brigamo za trgovsko izobrazbo kmečkega stanu. Predavanj iz agrarne politike bi bilo zelo treba in s takimi predavanji bi se sčasoma privabilo tudi možakarje, ki za navduševalne govore nimajo pravega smisla.

Narodni Gospodar si je postavil za svojo nalogo, zbirati vse navedeno gradivo in ga nuditi v lahko umljivi obliki zadrugarjem. Vo-

ditelji in zavednejši zadrugarji naj list pridno čitajo, potem ne bodo v zadregi za tako potrebna predavanja narodno-gospodarske vsebine. Vsaka zadruga naj bi skrbelo, da bi dobivali združno glasilo vsi člani načelstva in nadzorstva, zadruga, ki se jim posebno dobro godi naj bi naročile na Narodnega Gospodarja vse svoje člane. Uredništvo bo skušalo pridobiti kar največ strokovnjakov v narodno-gospodarski vedi za sotrudnike, da bo list kar najboljše vršil svojo nalogo. Sotrudniki Narodnega Gospodarja bodo zadrugam tudi z veseljem na razpolago za tozadevna predavanja.

Na vsak način bi se moralo združiti predavanje z vsakoletnim občnim zborom. Člani tako neradi obiskujejo občne zборе, da se načelstvo dostikrat boji nesklepčnosti. In čuda ni, ker so občni zbori dostikrat prazni in klaverni, da res ne morejo nikogar mikati. Če se združi z občnim zborom zanimivo predavanje, bo vsak rajši prišel.

Zemljedělské listy poročajo, da se je vršilo pri čeških hranilnicah in posojilnicah „Kampeličkah“ v preteklem letu 263 predavanj in pravijo: „Predavanja so svetle točke v delovanju naših Kampeličk, ki na ta način širijo poznanje naše pravde med našim dobrim kmečkim ljudstvom.“

Živinorejska zveza za kamniški politični okraj.

Dne 3. novembra 1908 se je ustanovila v Kamniku živinorejska zadruga za cel kamniški politični okraj z namenom, da pospešuje živinorejo v tem okraju. Kmetovalci so čedalje bolj uvidevali veliki pomen zadruga, zato so v obilnem številu k njej pristopali. Toda delokrog zadruga za cel kamniški politični okraj je bil preobširen. Na shodu živinorejcev dne 29. junija 1910 v Kamniku se je sklenilo, da se naj ustanove samostojne male živinorejske zadruga po vsem okraju, živinorejska zadruga za kamniški politični okraj

se pa naj preosnuje v krajevno zvezo teh malih zadrug.

Vsled tega je živinorejska zadruga za kamniški politični okraj začela snovati po župnijah male živinorejske zadruge, sama se je pa na občnem zboru dne 28. maja 1911 v Kamniku preosnovala v Živinorejsko zvezo.

Kakšen namen ima Živinorejska zveza? Živinorejska zveza je za živinorejce v kamniškem političnem okraju silno važnega pomena, in sicer ona skrbi: 1. za pouk o živinoreji; 2. za vodstvo živinorejskih zadrug; 3. za plemensko goved; 4. za plemenske prašiče, ovce in koze; 5. za vodstvo rodovnika; 6. za planinske pašnike; 7. za nabavo krmil, gnojil, semen in kmetijskih strojev; 8. za vnovčevanje živine; 9. za razstave goveje živine; 10. pospešuje sploh vse, kar je v prid in napredek živinoreje.

1. Pouk.

Živinorejska zveza skrbi za pouk o živinoreji s tem, da prireja po posameznih živinorejskih zadrugah predavanja, dvodnevne, tridnevne živinorejske tečaje, tečaje samo za bikorejce, dvamesečne živinorejske tečaje, pri katerih se mladi fantje in mladi mošje izuče praktično vsega, kar je treba vedeti naprednemu živinorejcu. Do sedaj je zveza oskrbela v okraju do 50 predavanj. Predavali so razni kmetijski strokovnjaki. Dvodnevni, oziroma tridnevni, tečajev se je vršilo 10. Bikorejska tečaja sta bila dva. Obakrat se ga je vdeležilo 170 bikorejcev iz okraja. Odslej se vrši vsako leto 15. januarja shod bikorejcev v Šmarci.

Zveza je priredila dvamesečni praktični živinorejski tečaj v Komendi v decembru 1912 in v januarju 1913. Udeležencev je bilo 22 kmečkih fantov.

Ako hoče kak živinorejec napraviti vzoren svinjak, hlev ali ga hoče zboljšati, in to zvezi naznani, pošlje ta svojega tajnika ali inštruktorja na lice mesta, da da brezplačno vse potrebne nasvete. To se je dosedaj zgodilo v kakih 120 slučajih.

Da se živinorejci pouče o tekočih živinorejskih potrebah, je v ta namen izdala zveza več okrožnic. V poduk živinorejcem, članom živinorejskih zadrug je zveza izdala posebno „Člansko knjižico“, v kateri je natančno povedano, kako naj živinorejske zadruge delujejo. Člani dobe knjižice po 20 h, nečlani pa po 1 K 20 h.

2. Vodstvo živinorejskih zadrug.

Pri vsaki zadrugi so izprva težkoče. Ne odbor, ne nadzorstvo mnogokrat ne pozna natančno svojih dolžnosti. Treba je tudi voditi pri vsaki zadrugi razne zapiske, zadržne in tehnične knjige. Zveza pride na pomoč vsaki zadrugi, ki je pri njej včlanjena. Zvezin tajnik ali inštruktor brezplačno obišče večkrat na leto vsako zadrugo in da vsa potrebna navodila odboru in nadzorstvu in spravi vse knjige in zapiske v red. Seveda se dela na to, da bo tajnik vsake zadruge skrbel sam za redno knjigovodstvo. Dosedaj je 16 živinorejskih zadrug včlanjenih pri Živinorejski zvezi.

3. Skrb za plemensko goved.

Velike važnosti za pospeševanje živinoreje so čistokrvni pingavski biki in dobre krave molznice. Živinorejske zadruge vlagajo svoje prošnje za bike le potom Živinorejske zveze.

Zveza dobi vsako leto od c. kr. okrajnega glavarstva natančen zapisnik živine po občinah, istotako dobi zapisnik potrjenih bikov in njihovih posestnikov. Na podlagi teh podatkov zveza pazi, da ima vsaka občina v okraju toliko bikov, kolikor se jih zahteva po številu krav. — Marsikje delajo zakotni biki veliko škodo živinoreji. Ako se zvezi naznanijo posestniki takih nelicencovanih bikov, ta poskrbi, da se jim to nepostavno delovanje prepreči. Zveza je poskrbela, da je dosedaj do 120 ali tudi več lepih pingavskih bikov prišlo v okraj. V tem oziru se je torej gotovo veliko storilo za napredek živinoreje. Seveda ima pri tem svoje zasluge naša dična c. kr. kmetijska družba in visoki deželni odbor.

Zveza priporoča živinorejcem, da vzrejajo čistokrvne pingavske bike za pleme, da dajejo plemenske bike in telice na planinsko pašo, da se tako utrdijo in usposobijo za pleme. Preskrbela je tudi, da so posestniki dobili več dobrih pingavskih krav in plemenskih telic, nekaj tudi za znižano ceno s pomočjo visokega deželnega odbora.

4. Skrb za plemenske prašiče, ovce in koze.

Zveza pospešuje prašičerejo s tem, da skrbi za dobre plemenske mrjasce in svinje v okraju. Dosedaj je oskrbela lepo število mrjascev in plemenskih svinj. Dela tudi na to, da se odpravijo razne velike napake, ki se vrše pri oskrbi in izrejevanju prašičev. Vpliva na to, da dajo prašičerejci cepit prašiče proti rdečici i. t. d.

Zveza pospešuje tudi ovčjerejo, ki je bila nekdanj v kamniškem okraju tako lepo razvita. Vzela je v najem planino Koren, kjer se bodo pasle samo ovce. Namerava pa vzeti še neko drugo planino za ovce.

Po nekaterih krajih kamniškega okraja rede še sedaj koze. Zato hoče zveza tudi to kmetijsko panogo pospeševati zlasti s tem, da preskrbi rejcem plemenske živali v onih krajih, kjer so dani pogoji za kozorejo.

5. Vodstvo rodovnika.

Pri vsaki živinorejski zadrugi je velike važnosti rodovnik. To je temeljna knjiga za zboljšanje zadružne živine. Živinorejska zadruga brez vestnega vodstva rodovnika ne more delovati smotreno. Živinorejska zveza pošilja od časa do časa svojega tajnika ali inštruktorja, da vpiše v rodovnik vso živino, ki je za to sposobna. Pri več zadrugah kamniškega okraja je rodovnik že vpeljan.

6. Planinski pašniki.

Planine so najboljša vzrejališča za mlado živino. Brez poletne paše se pri reji mlade živine ne da doseči nič posebnega. S prostim gibanjem na svežem zraku, na izborni planinski paši se mlade živali najlepše razvijajo in najbolj utrdijo. Radi tega je planinska paša velike važnosti.

Zato je Živinorejska zveza vzela v najem planinske pašnike. Dosedaj se ji je posrečilo dobiti v najem za 20 let Križko planino. Skušala je dobiti v najem še nekatere druge planine, toda to se ji dosedaj ni posrečilo, mogoče v prihodnosti.

Na planine jemlje Živinorejska zveza živino vseh članov živinorejskih zadrug v kamniškem okraju. Leta 1913 je na Križki planini 108 glav živine. S tem, da se da živina na planino, se doma mnogo krme prihrani. Krma, ki se prihrani, je mnogo več vredna, kakor se plača pašnine.

Zveza bo delala na to, da se posebne planine odločijo samo za telice, druge samo za mlade bike in posebne planine samo za krave. Posebno priporoča, da živinorejci ohranijo za pleme pingavske bičke od dobrih pingavskih molznic in da jih dajo na planinsko pašo.

7. Nabava krmil, gnojil, semen in kmetijskih strojev.

Zveza preskrbuje živinorejcem močna krmila, gnojila, travniška semena in kmetijske stroje. Zveza je morala začeti živinorejcem vse to preskrbljevati, ker so zahtevali. Zveza ne išče pri tem nikakega dobička, ker hoče le ljudem pomagati do večjega blagostanja. Zveza je vzela za letnih 250 K v najem v Šmarci več prostorov, kjer ima skladišče in pisarno.

8. Vnovčevanje živine.

Živinorejska zveza skrbi tudi za vnovčevanje živine s tem, da posreduje med prodajalci in kupci. Kdor ima na prodaj pingavske bike, telice in krave, naznani to zvezi. Istotako sporoče zvezi oni, ki bi radi kupili pingavske telice in krave. Zveza je že v mnogih slučajih na ta način posredovala, da niso prišla dobra teleta ali druga živina mesarju pod nož ali z okraja ven, ampak da so se ohranila za pleme v domačem okraju.

9. Razstave in premovanja živine.

Živinorejska zveza skrbi, da se od časa do časa vrše v političnem okraju razstave in premovanja živine.

Razstave in premovanja živine so za napredek današnje živinoreje velikega pomena. Pri teh razstavah se pokažejo ne le vrline naše živine, ampak tudi njih hibe in slabe lastnosti. Torej marsikaj dobrega in tudi marsikaj slabega se opazi pri živinorejskih razstavah, in to je ravno, kar služi našim živinorejcem v spodbudo ali v svarilo.

Zveza je dosedaj priredila razstavo l. 1909 v Mengšu, l. 1911 v Kamniku, leta 1913 v jeseni pa bo morda v Lukovici.

10. Vseobče pospeševanje živinoreje.

Živinorejska zveza vpliva na živinorejske zadruge in živinorejce, da vpeljujejo poizkusno molžo, da pravilno vzrejajo teleta, da se nabavljajo dolinski zadružni pašniki. Zveza dela na to, da se izboljšujejo in obdelujejo travniki, da se živina pravilno krmi itd. Po njenem vplivu je do 200 posestnikov v okraju popravilo, oziroma sezidalo hleve in svinjake, da so svetli, zračni in snažni. V mnogih slučajih je zveza tudi izposlovala, da so posestniki dobili podporo ali brezobrestno posojilo za popravo ali napravo hlevov in svinjakov. Skrbi tudi, da si napravijo živinorejci gnojnične vozove in sode ter da polivajo travnike z gnojnicco.

Če izbruhne kaka kužna bolezen, stori Živinorejska zveza vse potrebne korake, da se živinorejci obvarujejo kake večje nesreče. To se je zgodilo n. pr. l. 1911, ko se je pojavila kuga na gobicah in parkljih. Ko so bili tedaj prašičerejci v skrbeh, kako bodo prodali prašiče, je zveza storila vse potrebno, da se je smela vršiti kupčija od hiše do hiše po vaseh, kjer ni bilo kuge. Zveza je tedaj privabila tudi kupce v kamniški okraj, da so pokupili prašiče, in breje svinje, ki so bile odločene za prodajo.

Zveza stavi razne primerne predloge glede na povzdigo živinoreje c. kr. in drugim oblastem in jim daje razne informacije, ki se tičejo živinoreje itd.

Iz naštetega je razvidno, da Živinorejska zveza za kamniški politični okraj vrši ogromno

kulturno delo. Upanje je, da se bo to delo v bodočnosti še bolj pospešilo in izpopolnilo, kar Bog daj!

A. M.

Agrarna reforma u Rusiji.

Ima više godina, da se u Rusiji radi na tomu, da se provedu odredbe, koje je ruska vlada zaključila u odnosu sa agrarnom reformom. Iza kako su seljaci bili oslobođeni od služnosti, pod koje su bili skućeni, kao robovi, provadjaju se naime u Rusiji takove agrarne reforme, kakove su kadre da uplivišu na cijeli politički i socijalni život u Rusiji i one su svakako najveće savremeno socijalno-političko djelo na evropskom kontinentu.

Radi se o tomu, da se seoske zajednice razriješe i da svaki seljak bude na svomu gospodar, pa da, kao takav, upre na intenzivniji zemljoprivredni rad, kakav je u današnjoj svijetskoj utakmici i borbi za opstanak potrebit.

Ovo djelovanje odgovaralo bi našem dalmatinskom pitanju o diobi općinskih dobara, s razlikom, da se u Rusiji radi ne samo o dobrima općina, već takodjer o prostranim imanjima države, crkve i cara.

Usporedno s ovim radom pozvane vlasti rade oko toga, da se i ono malo privatnoga seljačkoga dobra, prigodom općenitih dioba, tako uredi i zaobli, da bude predstavljalo jednu cjelinu, zgodnu za racijonalno obradivanje i unapredjenje domaćinstva za svaku pojedinu seljačku obitelj.

Diobe i komasacije moraju se pak svuda racijonalno i brzo provadjati, jer jedino na taj način može seljak, kojemu je domaćinstvo zaostalo, agrarnotehnički poraditi za što skoriji boljitak svojih gospodarskih prilika. A za tim se ide u Rusiji.

Gledajući, kako se kod nas u Dalmaciji to baš grozno zanemaruje i kako našem seljaku fale skoro svuda sve pređpostavke za racijonalno unapredjenje njegova kukavnoga

domaćinstva, slučajno mi dodje pod ruku djelo njemačkog učenjaka, dr. Auhagena¹⁾, profesora na visokoj zemljoradničkoj školi u Berlinu, a kad sam ovo pročitao, vrijedi, da iznesem u kratko, kako ovaj učenjak o ruskoj agrarnoj reformi govori. Profesor dr. Auhagen opetovano je i na dugo putovao Rusijom, te on tvrdi, da djelo veličanstvene reforme lijepo napreduje.

Najprije se vlada postarala za financiranje posla. Godine 1882. osnovana je seljačka ili poljodjelska banka, koja je do 1905 pružila seljacima toliko novčanih srestava, da su oni mogli sami kupiti 9 milijuna hektara zemlje. Sasvim tim ostalo je još 82% zemlje u posjedu općine, države itd., te svi zakoni, koje je vlada do godine 1905. izdavala, a da se jačaju seljačka nastojanja, nijesu bili već prazne riječi, bez koristi. Tek nakon seljačkih buna i revolucije od godine 1905. nastao je preokret; tad je i vlada otvorila oči; pače prikazala je nacrt zakona, po kojom bi se bile morale razvlastiti takodjer sve privatne gospoštije, ostavljajući gospodi samo stanovitu, ne veliku površinu za vlastitu porabu. Ta osnova nije doduše upalila, ali je za to zaključila vlada, pod carevim uplivom, da parcelira skoro sav državni i carski posjed, ne štedeći pri tom ni neke privatnike. U isto doba vlada poradila je oko toga, kako bi omogućila, da poljodjelska banka posreduje i financira što više otkupa zemalja iz privatnih ruka.

U svrhe agrarne reforme proglašeni su godine 1906, 1910 i 1911 shodni zakoni, koji omogućuju svakomu težaku, da se osovi na vlastite noge, da dobavi zemlje i kuću, da nadje za to novaca i inih srestava potrebitih za samostalno gospodarenje. Mali pak posjednici, kojim vlastiti posjed nije bio dostatan, ili su pojedine zemlje bile amo-tamo rastrkane, mogu sada da prošire svoje imanje i da, putem komasije, sve svoje zaoble u jedan

agrarnotehnički racionalni posjed i da stvore vlastito, zgodno gospodarstvo, nezavisno od starih gospodara, više ili manje lihvara. Od banke doduše ostaju zavisni, ali marljivi i poštenu mužik moći će u nedaleko vrijeme, plaćajući amortizatorne nevelike obroke, biti sasvim nezavisan; svakako sad je samo do njega, da bude sam u svojoj kući i na svom posjedu gospodar i da se na njemu uzdrži.

A da se ovo lakše dogodi i da seljaci budu bolje zastićeni, izdali su se posebni zakoni kao n. pr. slijedeći: Samo težaci smiju nabavljati seljačka dobra; novac se smije dizati samo kod poljodjelske banke, a ova smije davati novac samo u svrhe otkupa, bilo u svrhe nabave zemljišta ili poboljšica; tim se hoće da zapriječe špekulacije lihvara i štetno zaduživanje. Tako ne smiju ni seljaci da nabave zemlje preko stanovite površine, koja ne smije da bude znatno veća nego li je moguće, da je odnosni seljak i članovi njegove obitelji obradjuju; ni banka ne smije dati zajam za nabavu većih zemalja, već samo za onoliko, koliko je moguće, da težak sam obradi.

Sad se pak radi na tomu, da se uredi pravo nasljedstvo za seljačke obitelji, a da se izbjegne štetno komadanje zemljišta.

Ispaci su agrarne reforme do sada ovaki: Od godine 1907 do 1. jula 1911, 2,160.867 seljaka predložilo je istup iz općinske imovinske zajednice i zamolilo je, da im se dade vlastiti posjed; za 1,531.620 bio je postupak već proveden, a osim toga 170.708 težaka bilo je na drugi način zadovoljeno. U isto doba arondirano je bilo 7.7 milijuna hektara zemljišta, kao posebnoga posjeda; a kroz godinu 1911. bile su predradnje gotove za 3.4 milijuna hektara, što se imalo još u istoj godini urediti. Osim toga bilo je odijeljeno u svrhu boljega obradjuvanja drugih 5.6 milijuna hektara zemljišta. Ovo je sve vršila vlada energičnim, brzim i skroz jeftinim postupkom. Nego i seljaci su se sami u nekim

¹⁾ Russlands Kultur und Volkswirtschaft, Berlin, 1913, izdanje Göschen.

krajevima starali za nabavu zemljišta te su oni sami, uz vladinu pripomoć, od godine 1906 do 1910 nabavili 7·9 milijuna hektara zemlje.

U ove velike brojke nijesu uručana ona zemljišta, koja je vlada parcelirala i putem seljačke banke dala seljacima, ova dobra iznašaju ništa manje nego li 13 milijuna hektara.

Znamenito je da banka dava novac seljacima uz niski kamatnjak i uvijek znatno niži nego li je službeni; što banke pri tomu iz razlike tečaja izgubi, to joj država nadoknadi. Za taj je naslov država platila banci godine 1912. oko 40 milijuna kruna. Osim ove svote izdala je država seljacima, koji su se oslobodili, 12 milijuna kruna u ime pripomoći za nabavu poljodjelskih potrebština, dok inače troši dosta za upravne svrhe. Bilo je naime godine 1912. za provadjanje agrarne reforme u Rusiji: 361 agranoma; 296 nadzornika; 1014 postaja, gdje se dijelili na uporabu razni strojevi i alati; 503 postaja, gdje se čistilo žito; 99 mljekarna; 10.472 uzornih gospodarstva; k tomu je bilo zaposleno 3000 mjerača i 2600 pomagača. Svi ovi organi i zavodi stoje besplatno na raspoloženje strankama; svi se posli obavljenju prosti od svakih pristojbina i biljegovina.

Kao svaki pokret, tako je imao i ovaj takodjer svoju zlu stranu; izgleda naime da su bili oštećeni manji posjednici, a da su bili na koncu konca zastićeni veliki posjednici; u tom smislu jedan dio zastupnika naime napada vladu. Nego prof. dr. Auhagen drži da u tom pravcu tužbe nijesu baš opravdane. Po ruskim selima bio je naime seljak čisto vezan, kao rob; danas pak oni elementi, koji su pametni i progledaju, imaju priliku da se oslobode okova; naravno da se za to hoće u isto dobo širenje prosvjete, što, rek bi, ne ide postepeno sa agrarnom reformom, koju mogu doduše da shvate samo prosvitljeniji seljaci a okoristiti se istom samo oni, koji ne ljenčare u neznanju i ne pijančare; a toga u Rusiji ima dosta.

Ima ih, koji se tuže, da ovom reformom iščezava rusko-narodni Mir; ali i za to nije

šteta, jer uopće po svijetu svuda je više nestalo patrijalnih običaja i nema više patrijalnoga života; danas treba učiti i raditi, štediti i umjireno živjeti, jer se inače propada. Ali su u starodrevnom „Miru“ mužiki jednako propadali usljed zalupanosti i pijanstva. Sad kad postaju gospodari na svojem tlu, u svojoj kući, treba da prosvjeta prodre u sve seljačke domove, jer ne budu li znali, što je savremena kultura, kakva je savremena borba i čega se moraju ljudi čuvati, — neće ih nikakvi zakoni koristiti. S toga će i opozicija u Rusiji na koncu imat pravo, ako se ne bude vlada starala i za širenje prosvjete. Komunistički instikt, koji je medju pukom ruskim vladao, usljed agrarne reforme doista nestaje, ali se diže novi seljački stalež, u kojemu će se naći opet na okupu seljaci, kao gospodari sama sebe i svoje zemlje, koju će oni istom sada bolje obradivati i koju će bolje čuvati i više ljubiti.

Vidi se pače danas već ta pojava, da oni seljaci, koji su sudjelovali u revoluciji g. 1905, — proti individualnom posjedu, danas oni isti, kad su postali gospodari na svomu, ustaju da brane individualni posjed proti radikalnim socijalistima, koji propovijedaju o nekoj općoj zajednici dobara, i za istu se bore — dok i oni ne postanu gospodaru jednoga komada zemlje, na kojem će i oni braniti svoju kuću, svoja stabla i svoje trude.

Uza sve reforme, jer su velika gospoda još moćna, nasilna, prkosna i bahata, uvijek postoji pogibelj, da dodje do krvavih ustanaka, jer seljaci neće da dalje služe gospodi, kao robovi i nastoje da se ograniče latifundije, na kojim još milijuni i milijuni raznih narodnosti u Rusiji — robuje.

Pogibelj je ustanaka velika i može imati sudbonosnih posljedica; za to je vlada organizirala novu vrst oružnika na konju po selima; ali policija nije nigdje trajno pomogla, pa neće ni u Rusiji; ustanu li „mužiki“ ni svi oružnici, ni svi konji njihovi neće biti daleko dostatni, da očuvaju krivce od pučke kazne.

A sudeći po načinu, kako ruska vlada djeluje, može se doći do zaključka, da ona vidi tu ogromnu pogibelj i da svim silama nastoji oko unapredjenja agrarne reforme, proti kojoj, kako smo naučili iz drugih knjiga, ustaju seoski lihvari, općinski upravitelji, gospodski dvornici i zakupnici te srednje i niže plemstvo, kao i visoki dostojanstvenici ruske crkve; svima je ovim tobože u pogibelji ruski narodni „Mir“ i sveto pravoslavlje. Ali puk u Rusiji već je otvorio oči on zna, da može imati mira samo u svojoj vlastitoj kući i na svojoj vlastitoj zemlji, a da će on tada, slobodan i gasda, lakše, bolje i pristojnije uzdržati i hramove božje i božje namještenike, a što više: oslobodjeni ruski seljaci, znadu istom sada što je ljubav domovine, jer tekar sad znadu što je domovina; prije su bili kao robovi, bespravna bića i bez domovine.

Listajući pak mjesečnike ruskih zadružnih organizacija, vidimo da se i u Rusiji seljaci udružuju u autonomne kooperativne zadruge i da ove, bolje nego li svi agrarni zakoni, štite seljake i od lihvara i od vsakoga inoga nametnika. Miho Obuljen.

Gospodarski pregled.

Naše izseljeništvo.

Kriza, ki se je pričela pri nas vsled balkanskih vojsk, draginja ki vedno narašća vsled tega in slabe letine vzbujajo v našem ljudstvu vedno večjo nezadovoljnost. Skoraj bi rekli, da se polašća v gotovih slučajih nekaterih ljudi obup, ali bo mogoče na domači grudi še preživeti družino.

Posledica tega so vedno večje množice, ki jih opazamo na kolodvorih in pred izseljeniškim pisarnami. Človeka mora boleti srce, ko opazuje to svežo moč, najkrepkejšo mladino, celo malo deco, kako vedrih lic zapušća domači kraj in skoraj komaj čaka, da jih potegne vlak v tuje neznane kraje.

Poleg vsega tega pa umetno pospešujejo izseljevanje izseljeniške agenture. Te prinašajo

krasen zaslužek. Zato se silno množe. Kdor biva na deželi med ljudmi, ve, s kakimi obljubami in nadami vabijo izseljeniške agenture naše ljudstvo v Ameriko. In mesto da bi se te agenture po možnosti omejevale, da bi se njih delovanje postavilo pod ostrejšo kontrolo, zapažamo, da se odpirajo vedno nove, ne da bi se od merodajne strani kaj proti temu ukrenilo.

Ravno v zadnjem času je odprla nova družba Canadian Pacific veliko agentur, ki bodo gotovo v škodo našem narodnemu gospodarstvu.

Toraj moramo računati z vedno naraščajočim izseljeništvom in se konsekventno vprašati, kako je za naše ljudi v Ameriki preskrbljeno.

Glede moralnega in verskega varstva skrbi deloma Rafaelova družba. Tu se ozrimo na gmotno stran.

Dela dobe naši ljudje v Ameriki redno, ker so znani kot pridni delavci, ki imajo prav male potrebe. Toda nas zadrugarje mora predvsem zanimati, kam spravljajo naši ljudje svoje prihranke.

V zadnjem pregledu sem opozarjal na dejstvo, kako se ljudje v zadnjem času obračajo od posojilnic na banke. V Ameriki velja to še v veliko večji meri. Če govoriš z našimi izseljenci, poznajo ti edinole banko. Tja nosijo svoje prihranke.

Kako poslujejo ameriške banke?

Dva slučaja, ki sta se zgodila v zadnjem času v ameriškem denarnem gospodarstvu, nam precej jasno slikata poslovanje ameriških bank. V mislih imam razne polome v Canadi in polom dveh največjih bank v Pittsburgu.

V Ameriki je špekulacija z industrijskimi papirji mnogo bolj razširjena, kot v Evropi. Banke podpirajo razna industrijska podjetja. V Canadi, deželi bodočnosti, so se v zadnjem času ustanovila razna podjetja s kapitalom ameriških bank; udeležene so bile v veliki meri tudi angleške in celo nemške banke. O teh podjetjih so šla vedno sijajna poročila, ki

so gnala kurz njihovih papirjev do neprimerne višine. In banke so z lahkoto oddale papirje svojim klijentom.

Kmalu pa se je pokazalo, da je kurz narejen umetno, da resnična vrednost podjetja daleč ne odgovarja poročilom in kurzu akcij. Nastal je naenkrat polom, ki je upropastil veliko podjetij; milijoni in milijoni denarja in sicer ameriškega, angleškega in celo nemškega, so šli v izgubo.

Na podoben način si moramo razlagati polom dveh velikih bank v Pitsburgu, ki so doslej veljale za najsolidneje, dobro fundirane. In kar nas je pri tem polomu najbolj zadelo, je to, da je pri tem šlo v zgubo okrog 10 milijonov prihrankov samih hrvaških izseljencev.

Gotovo ne bosta ta dva poloma ostala edina; banke so med seboj v tako tesni zvezi, da potegne druga drugo za sabo.

In pri teh bankah hranijo naši izseljenci svoj težki zaslužek!

Treba je nujne pomoči. Po mojem mnenju je treba dvoje:

1.) Poduka našim izseljencem, predno odidejo v Ameriko, naj pošiljajo vsak najmanjši prihranek domov na domačo posojilnico, kjer bo denar najbolj varen. V tem oziru naj bi mu šla posojilnica posebej na roko.

2.) Ker nikdo prav malih zneskov ne pošilja rad domov, temveč hrani denar pri kakem znancu, doma ali v banki, da se naberejo večji zneski, ki jih potem skupaj pošljejo domov, bi morda kazalo v področju Zadružne zveze organizirati pošiljanje denarja po naših izseljencih v domovino. Praktična oblika bi se kmalu našla, n. pr. banka, vojena od naših zanesljivih ljudi v Ameriki in Z. Z. v Ljubljani ali katera tukajšnjih bank.

Za tako posredovanje govori tudi razlog, da se naši izseljenci, dostikrat nepismeni, obračajo v svrhu pošiljatve denarja v domovino na razne „notarje“ ali zakotne pisarje, ki jih

pri tem odirajo ali celo zaupani in izročeni denar poneverijo.

Želeli bi, da bi se to vprašanje posredovanja ameriških pošiljatev in nalaganja prihrankov vsestransko, posebno od praktikov premotrilo.

Dr. Juro Adlešič.

Vinski pridelek v Avstriji v letu 1910, 1911 in 1912.

	Velikost vinogradov	1. 1910	1. 1911	1. 1912
Nizje Avstrijsko	35.172 ha	153.260 hl	742.386 hl	275.305 hl.
Štajersko	28.311 "	324.366 "	402.706 "	398.717 "
Koroško	22 "	— "	75 "	44 "
Kranjsko	10.131 "	58.704 "	225.991 "	103.893 "
Tirolsko	26.840 "	666.958 "	583.094 "	979.029 "
Vorarlbersko	63 "	298 "	920 "	243 "
Gorica in Gradčansko	9.950 "	112.685 "	252.007 "	350.416 "
Trst z okolico	585 "	8.640 "	7.080 "	5.980 "
Istra	27.201 "	429.227 "	407.467 "	447.078 "
Dalmacija	74.669 "	727.992 "	1,051.920 "	1,388.631 "
Češko	521 "	4.512 "	10.340 "	3.880 "
Moravsko	10.921 "	21.285 "	147.668 "	16.657 "
Vzhodna Galicija	17 grozdja	"	"	"
Bukovina	90 "	"	"	"
Skupaj	224.493 ha	2,507.927 hl	3,836.654 hl	3,969.873 hl.
Vrednost (hl po 30 K)		75,230.000 K,	115,099.000 K,	119,096.000 K.

Vinski promet med Avstrijo in Ogersko

1. 1912. Uvoz vin iz Ogerskega v Avstrijo je znašal 1. 1912: vina v sodih 1,283.984 q, mošta 172.954 q, penečih vin 3.948 q, grozdja 52.067 q. Izvoz na Ogersko je znašal: vina v sodih 298.612 q, mošta 27.898 q, drozgalice 2.210 q, vina v steklenicah 3.047 q, penečega vina 1.192 q, grozdja 1.914 q. Vrednost uvoza vin se je cenila na 68,294.795 kron, grozdja pa na 2,238.881 K; vrednost izvoza vin na

53,222.832 K, grozdja 91.872 K, tako, da je prekašal uvoz vina za 15,071.963 K in grozdja na 2,147.009 K izvoz.

Uvoz in izvoz vinskega pridelka v Avstro-Ogersko l. 1912. V Avstro-Ogersko se je l. 1912 uvozilo: vina v sodih 21.783 q, vina v steklenicah 4.516 q, penečih vin 14.734 q, pelinevca 1.266 q, svežega grozdja 523 q, grozdja v poštnih zabojčkih 7.157 q, vinskih drožij 257.779 q. Izvozilo se je: vina v sodih 91.413 q, vina v steklenicah 1.974 q, penečih vin 124 q, vinskega mošta 19.510 q, svežega grozdja 2.159 q, vinske drozgalne 19.959 q, vinskih drožij 1.038 q. Vrednost uvoza se je cenila na 8,852.674 K, izvoza pa na 6,353.922 K, tako, da je znašal uvoz za 2,498.752 kron več kakor izvoz.

Vinski pridelek v Italiji je znašal l. 1911 42,654.100 hl (1 hl po 20 K je 853 milijonov K), l. 1912 pa 45,259.200 hl (1 hl po 20 K je 905 milijonov K).

Vinski pridelek na Francoskem je znašal leta 1912 59,300.000 hl. Ako cenimo hl po 20 K je znašala vrednost 118,600.000 K.

Dobava premoga za državne železnice. Z ozirom na razpis glede dobave 400.000 ton premoga za državne železnice se je prijavilo 59 ponudnikov, ki bi skupaj lahko dobavili množino, katera bi reprezentirala 2,363.000 ton, od katerih pripada na domačo produkcijo 1,299.000 ton in na tujezemsko produkcijo 1,064.000 ton. Cene, ki jih posamični ponudniki za posamezne vrste premoga v svojih ponudbah zahtevajo, so vseskozi višje, kakor poprej. Radovedni smo le, če bodo teh višjih cen tudi rudarji kaj deležni!

Produkcija zlata. Množina dobljenega zlata v zlatih rudnikih, ki so združeni v Transvaal Chamber of Mines, je meseca marca znašala 660.324 unc in vrednosti 3,229.652 liver šterlingov (1 liver šterling je po našem 24 K). Meseca aprila pa je množina znašala 755.858 unc in vrednost 3,210.682 liver šterlingov. V okoliških krajih je konec meseca aprila znašala množina 29.116 unc in vrednost 123.676 liver šterlingov.

Poročilo Gospodarske zveze v Ljubljani.

Umetna gnojila:

Rudninski superfosfat. Bliža se čas ajdove setve, vsled česar opozarjamo zadruga naj svoje člane podučje, da je za uspeh nele koristno, ampak naravnost potrebno, da se gnoji s superfosfatom. Brez superfosfata ni treba pričakovati

ugodne žetve pri ajdi. Naš kmetovalec že to dosti pojmuje, ker se je lani ob ajdovi setvi prodalo na Kranjskem nad 120 vagonov rudninskega superfosfata, vendar se mora ta množina z ozirom na obsežnost ajdove setve še zdatno povešati, kajti potem šele se bodo pokazali pravi vspehi. Gospodarska zveza ima superfosfat vedno v zalogi in ga prodaja na drobno iz svojega skladišča po K 7— za 100 kg. Zadrugam priporočamo, da naročajo skupno v celih vagonih, ker s tem si prihranijo veliko izdatkov na voznini. Pri odjemu celega vagona ponudimo superfosfat s 14% v vodi razstopne fosforove kisline po K 6.70 za 100 kg franko vsaka postaja na Kranjskem. Ker pa je že skrajni čas za skupna naročila, prosimo, da naj se z naročili ne odlašajo, ker sicer bi se mogla odpošiljatev iz tovarne, ki ima ravno v tem času največ naročil tako zakasniti, da bi prepozno došel. Na zahtevo pošljemo posebno ponudbo za laški superfosfat.

Tomasova žlindra 18% stane K 7— franko naše skladišče, višje ali nižje odstotna 34 vinarjev dražje ali cenejše. Pri odjemu celega vagona se zaračuni 18% po K 5.70 franko kolodvor Trst.

Kalijeva sol stane 12.60 za 100 kg. Kdor gnoji z rudninskim superfosfatom ali tomasovo žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo, ki vsebuje 42% kalija ali pa s kajnitom, ki vsebuje 12—14% kalija. Samo ob sebi umevno priporočamo kalijevo sol, ki vsebuje trikrat toliko kalija kakor kajnit. Kajnit stane K 5.50 za 100 kg.

Kostno moko prodaja Gospodarska zveza po K 10 za 100 kg.

Čilski solitar stane K 34— za 100 kg franko postaja Ljubljana.

Amonijev sulfat stane K 38— za 100 kg.

Krmila:

Tropine podzemskega oreha vsebujejo 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe, vsled česar jih zadrugam, kakor tudi posameznim živinorejcem toplo priporočamo kot vspešno močno krmilo. Stanejo K 21.— za 100 kg; pri odjemu celega vagona dovolimo znaten popust.

Lanene tropine, ki so pri kranjskih živinorejcih že splošno znane oddaja Zveza po K 22.— za 100 kg.

Klajno apno je potreben dodatek h krmi zlasti, kjer nimajo krmila dovolj rudninskih snovi v sebi. Klajno apno stane v pošiljativah od 5 kg do 50 kg po 24 vinarjev nad 50 kg po 22 vinarjev. Pri manjših pošiljativah se računi zavoj in vozni list 20 vinarjev.

Koruzo ima Zveza vedno v zalogi. Ker pa ima napravljene velike sklepe od največjih dobaviteljev, svetuje se, da zadruga naročajo koruzo skupno vsaj en vagon. Na drobno prodaja koruzo po K 19.50 franko Ljubljana; pri naročilih v celih vagonih pa bode mogla dovoliti veliko popusta.

Semena:

Ajda stane domača črna K 28.— siva domača K 30.— izvirna francoska siva K 36.— za 100 kg. Ker je čas ajdove setve že pred durmi, svetujemo, naj se naročila takoj izvrše, ker poznih naročil ne bomo mogli izvršiti.

Vino. Gospodarska zveza ima v zalogi le pristna vina. Vino se bo odslej računilo po sledečih cenah:

Rudeči bizeljec K 62 za 100 l.

Beli bizeljec K 64 za 100 l.

Rebula zelo fina K 70 za 100 l.

Opolo (izvrstno dalmatinsko) K 70 za 100 l.

Istrijansko belo, lepo, čisto milega okusa K 56 za 100 l.

Stroji:

Skladišče za poljedelske stroje je že skoro docela sezidano in stroji bodo tekom tega meseca že razstavljeni. Na to skladišče prav posebno opozarjamo zadruga kakor tudi posamezne člane. Razstave se udeležijo največje avstrijske tovarne, katere bodo imele celo leto svoje stroje razstavljene, tako da Zvezi ne bode treba priporočati strojev le na podlagi cenikov, ampak bode vsak lahko sam videl, kar si hoče naročiti. Zadruga prosimo, da naj tudi svojim članom priporočajo, da si naše skladišče ogledajo.

Za informacije o letini prosimo vse zadruga. Velike važnosti je za nas, da smo podučeni, kaka letina se obeta na raznih naših krajih. Prosimo obvestila, kako kaže letos krompir, fižol, žito, kak je bil pridelek na senu itd. Stroške za dopise drage volje Zveza povrne.

Nakupi.

Zadruga si največje zaupanje pridobe s tem, da poleg prodaje in denarne izmenjave skrbe tudi za vnovčenje pridelkov svojih članov. Prosimo vselej pravočasnih ponudb.

Ker se bliža čas, da se potrudimo za vojaško dobavo sena, slame, ovsu prosimo zadruga, da nam že sedaj sporoče kake množine teh pridelkov in po katerih cenah nam jih morejo zagotoviti. Velike važnosti je, da pridejo vse vojaške dobave na združništvo.

Zadružni pregled.

Novo zadruga. Tekom meseca februarja, marca, aprila in maja letošnjega leta so bile v zadružni register vpisane sledeče nove jugoslovanske zadruga.

Na Kranjskem:

Velike Lašče (okrož. sod. Rudolfovo), Živinorejska zadruga v Velikih Laščah, r. z. z o. p.
Radomlje (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Radomljah, r. z. z o. p.
Gorje (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska in konje-rejska zadruga v Gorjah, r. z. z o. p.

Na Štajerskem:

Zavodnje (okrož. sod. Celje), Bikorejska zadruga v Zavodnjem, r. z. z o. z.

Na Primorskem:

Trst (dež. sod. Trst), Novo delavsko konsumno društvo v Trstu, r. z. z o. p.

V Dalmaciji:

Zatom Mali (okrož. sod. Dubrovnik), Potrošno obrtna zadruga na o. j.
Filip-Jakov (dež. sod. Zader), Potrošno obrtna zadruga u. n. o. j.
Šibenik (okrož. sod. Šibenik), Hrvatska zadružna tiskara u Šibeniku, u. z. s o. j.
Split (okrož. sod. Split), Hrvatska tiskovna zadruga u. s o. j.

Izbrisane iz zadružnega registra so bile tekom februarja, marca, aprila in maja t. l. naslednje zadruga:

Karolinska zemlja (dež. sod. Ljubljana), Kmet-ska hranilnica in posojilnica na Barji, r. z. z n. z.
Ljubljana (dež. sod. Ljubljana), Stavbena zadruga zasebnih uradnikov, r. z. z o. z.
Gorenje Polje (okrož. sod. Rudolfovo), Živinorejska zadruga na Gorenjem Polju pri Straži, r. z. z o. p.
Leskovicca (dež. sod. Ljubljana), Kmetijsko društvo v Leskovicci, r. z. z o. z.
Seničica (dež. sod. Ljubljana), Oljarska zadruga v Seničici, r. z. z o. z.
Zgornji Bernik (dež. sod. Ljubljana), Kmečka posojilnica in hranilnica v Cerkljah pri Kranju, r. z. z n. z.
Ljutomer (okrož. sod. Maribor), Trsničarska zadruga vp. z. z o. p.
Št. Jurij ob j. ž. (okrož. sod. Celje), Konsumno društvo v Št. Jurju ob južni železnici, r. z. z o. z.
Brežice (okrož. sod. Celje), Lastni dom r. z. z o. z. v Brežicah.

Sv. Vinčenat (okrož. sod. Rovinj), Gospodarsko društvo u Sv. Vinčentu, r. z. n. o. j.

Sv. Križ (dež. sod. Trst), Kmetško delavsko konsumno in posojilno društvo v Sv. Križu pri Trstu, v. z. z. o. z.

Kolane (dež. sod. Zader), Potrošno obrtna zadruga u. n. o. j.

Zemunik (dež. sod. Zader), Potrošno obrtna zadruga u. n. o. j.

Zemunik (dež. sod. Zader), Prva kotarska mljarska zadruga u. n. o. j.

Sukošan (dež. sod. Zader), Štedionička i zajmovna blagajna r. z. n. n. j.

Maranović (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska zadruga s. o. j.

Lopar (dež. sod. Zader), Ribarska zadruga, r. n. o. j.

Vabilo na izredni občni zbor

Mlekarske zadruga na Brezovici,

registrirane zadruga z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob 4. uri popoldne v Katoliškem domu.

Dnevni red:

1. Določitev nagrade delujočim članom odbora
2. Določitev in pooblastitev za morebitni nakup stavbnih prostorov za novo mlekarno.
3. Slučajnosti.

Odbor.

Vabilo na redni občni zbor

Šentpeterske hranilnice in posojilnice v Ljubljani,

reg. zadr. z neom. zavezo,

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob 3. uri popoldne v uradnem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Potrjenje računskega zaključka za l. 1912.
4. Dopolnilna volitev načelstva.
5. Dopolnilna volitev nadzorstva.
6. Prememba pravil.
7. Poročilo o izvršeni reviziji.
8. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Občekoristne stavbene zadruga „Ljudski dom“,
registrirane zadruga z omejeno zavezo,
v Ljubljani,

ki se bo vršil dne 2. avgusta 1913 ob 8. uri zvečer v posvetovalnici Katoliške tiskarne.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
5. Dopolnilna volitev načelstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Živinorejske zadruga v Moravčah,

registr. zadr. z om. zav.,

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob pol 7. uri zjutraj v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Volitev 5 članov nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
4. Poročilo o izvršeni reviziji.
5. Slučajnosti.

Vabilo na izvanredni občni zbor

Kmetijskega društva v Vodcah,

registrirane zadruga z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob 3. uri popoldne v kaplaniji.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva.
3. Prememba pravil.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Načelstvo.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Lukovici,

reg. zadr. z neom. zav.

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob 3. uri popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Poročilo o izvršeni reviziji.
7. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Načelstvo.

Vabilo na VI. redni občni zbor

Proseško-Kontoveljske posojilnice in hranilnice,

registr. zadruga z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 3. avgusta 1913 ob 1. uri popoldne v prostorih g. Drag. Starec-a na Proseku.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1912.
3. Poročilo o izvršeni reviziji.
4. Volitev načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrugnikov.

Odbor.

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Stari Loki,

reg. zadruga z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	266.232.—	
Tekoči račun z Zvezo	131.024.75	
Inventar premični	677.01	
Zaostale obresti posojil	3.135.06	
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000.—	
Delež pri Zadrudni tiskarni	1.000.—	
Prehodni	522.99	
Naložen denar	4.721.02	
Gotovina 31. decembra 1912	7.591.22	
Skupaj	415.904.05	
Pasiva.		K
Deleži	582.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	390.533.35	
Predplačane obresti posojil	1.313.41	
Izposojilo Škofja Loka	1.000.—	
Rezervni zaklad	21.103.68	
Čisti dobiček	1.371.61	
Skupaj	415.904.05	
Denarni promet K	371.753.04	
Stanje članov začetkom l. 1912	280	
Prirastlo	16	
Odpadlo	5	
Stanje koncem l. 1912	291	

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Knežaku,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	331.446.49	
Tekoči račun z Zvezo	50.190.—	
Inventar premični	119.04	
Zaostale obresti posojil	18.415.10	
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000.—	
Pomožna akcija	1.896.99	
Gotovina 31. decembra 1912	6.560.42	
Skupaj	409.628.04	
Pasiva.		K
Deleži	778.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	391.722.59	
Predplačane obresti posojil	377.67	
Rezervni zaklad	13.197.70	
Čisti dobiček	552.08	
Skupaj	409.628.04	
Denarni promet	500.248.66	
Stanje članov začetkom l. 1912	383	
Pristopilo	22	
Izstopilo	16	
Stanje koncem l. 1912	389	

Bilanca

Ljudske hranilnice in posojilnice
v Moravčah,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	326.350.23	
Tekoči račun z Zvezo	28.302.—	
Inventar premični	144.85	
Inventar nepremični	19.432.24	
Zaostale obresti posojil	5.259.91	
Delež pri „Zad užni zvezi“	1.000.—	
Delež pri Kitarski zadrugi Domžale	100.—	
Začasna posojila	97.79	
Gotovina 31. decembra 1912	9.445.47	
Skupaj	390.132.49	
Pasiva.		K
Deleži	600.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	382.681.91	
Predplačane obresti posojil	901.79	
Rezervni zaklad	5.244.98	
Čisti dobiček	703.81	
Skupaj	390.132.49	
Denarni promet K	455.005.41	
Stanje članov začetkom l. 1912	262	
Pristopilo	38	
Odpadlo	—	
Stanje koncem l. 1912	300	

Bilanca

Posojilnice v Žužemberku,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	792.057.07	
Zaostale obresti posojil	20.278.61	
Tekoči račun z Zvezo	15.150.—	
Vrednostne listine	8.200.—	
Nevzdigneni kuponi istih	560.—	
Naložen denar	3.000.—	
Delež pri Zadrudni zvezi v Ljubljani	1.000.—	
Delež pri Zadrudni zvezi v Celju	1.000.—	
Prehodni zneski	11.33	
Inventar pisarne	1.323.02	
Inventar hišni	22.26	
Hiša v Žužemberku št. 2	43.464.61	
Posestvo v Žužemberku št. 61	25.130.25	
Gotovina 31. decembra 1912	15.453.89	
Skupaj	926.651.04	
Pasiva.		K
Deleži	3.914.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	871.904.96	
Predplačane obresti posojil	3.191.20	
Rezerva	47.004.62	
Čisti dobiček	636.26	
Skupaj	926.651.04	
Denarni promet	1.261.364.87	
Stanje članov začetkom l. 1912	1844	
Pristopilo	54	
Odpadlo	48	
Stanje koncem l. 1912	1850	

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Vipavi,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	1.068.195.89	
Inventar premični	735.92	
Inventar nepremični	21.458.83	
Zaostale obresti posojil	18.978.58	
Naložen denar	5.000.—	
Rezervni zaklad	78.230.45	
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000.—	
Delež pri Ljudski posojilnici	4.—	
Delež pri „Unionu“	1.000.—	
Delež pri Deželni vinarški zadrugi	1.000.—	
Delež pri Zadrudni tiskarni	500.—	
Gotovina 31. decembra 1912	14.079.55	
Skupaj	1.210.183.22	
Pasiva.		K
Deleži	2.682.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	1.078.540.08	
Tekoči račun z Zvezo	40.615.—	
Predplačane obresti posojil	3.773.92	
Rezervni zaklad	78.230.45	
Čisti dobiček	6.341.77	
Skupaj	1.210.183.22	
Denarni promet K	1.333.577.03	
Stanje članov začetkom l. 1912	1311	
Pristopilo	58	
Odpadlo	28	
Stanje koncem l. 1912	1341	

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Sodražici,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1912.

Aktiva.		K
Posojila	392.625.50	
Inventar premični	44.82	
Zaostale obresti posojil	4.756.13	
Delež pri „Zadrudni zvezi“	1.000.—	
Naloženi denar	1.000.—	
Gotovina 31. decembra 1912	10.640.16	
Skupaj	410.066.61	
Pasiva.		K
Deleži	450.—	
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi	364.347.96	
Tekoči račun z Zvezo	37.660.—	
Predplačane obresti posojil	767.26	
Rezervni zaklad	5.551.01	
Čisti dobiček	1.290.38	
Skupaj	410.066.61	
Denarni promet K	393.765.04	
Stanje članov začetkom l. 1912	204	
Pristopilo	25	
Odpadlo	4	
Stanje koncem l. 1912	225	